ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

The Gleaner

Vol 16 (1980)

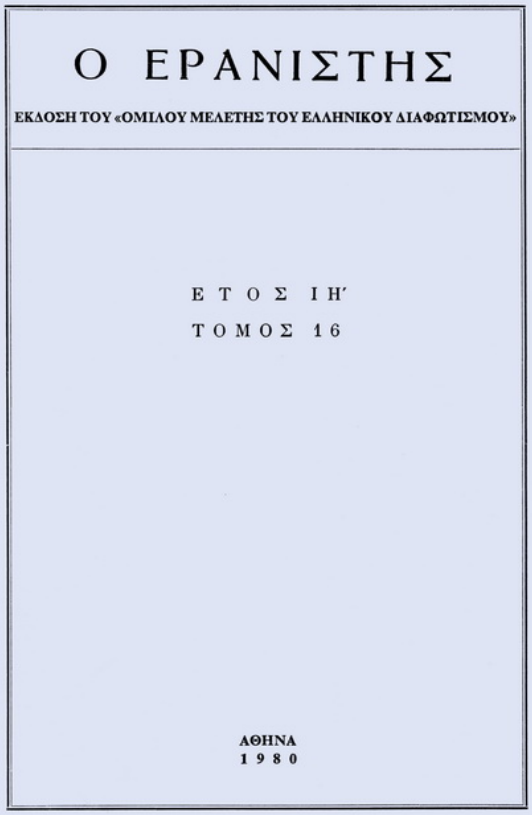
Ο ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ «ΟΜΙΛΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ»

ΕΤΟΣ ΙΗ'

ΤΟΜΟΣ 16

ΑΘΗΝΑ
1980

Βιβλία με συνδρομητές (1749-1821). Νέα στοιχεία

Φίλιππος Ηλιού

doi: 10.12681/er.339

To cite this article:

Ηλιού Φ. (1980). Βιβλία με συνδρομητές (1749-1821). Νέα στοιχεία. *The Gleaner*, *16*, 285–295. https://doi.org/10.12681/er.339

https://epublishing.ekt.gr | **e-Publisher:** EKT | **Downloaded at:** 12/10/2026 06:22:25

ΒΙΒΛΙΑ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ (1749-1821)

Νέα στοιχεῖα

Στὶς ἑπόμενες σελίδες παρουσιάζονται νέα, συμπληρωματικά, στοιχεῖα, γιὰ τὰ βιβλία ποὺ δημοσιεύτηκαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς στὰ χρόνια 1749-1821. Πρόκειται γιὰ ὀκτὼ καταλόγους ἢ τμήματα καταλόγων συνδρομητῶν, ποὺ δὲν εἶχαν περιληφθεῖ στὴ συστηματικὴ καταγραφὴ τῶν πηγῶν αὐτῆς τῆς κατηγορίας[1]. Τέσσερεις ἀπὸ αὐτοὺς ἀποτελοῦν συμπληρώματα σὲ καταλόγους ποὺ ἤδη γνωρίζαμε. Οἱ ὑπόλοιποι περιέχονται σὲ ἔντυπα ποὺ ἐμφανίζονται γιὰ πρώτη φορὰ στὸν πίνακα τῶν βιβλίων μὲ συνδρομητές. Ἐνσωματώνεται, ἐπίσης, στὸν πίνακά μας, ἕνα ἀκόμα, ἕνατο, βιβλίο τοῦ ὁποίου ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν φαίνεται νὰ δημοσιεύτηκε ποτέ: ἐπισημάνθηκαν, ἀναφορικὰ μὲ αὐτό, ἀριθμητικὰ δεδομένα (ὄχι ὅμως τὰ ὀνόματα) γιὰ ἕνα τμῆμα ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχαν προεγγραφεῖ καὶ προπληρώσει γιὰ τὴν ἀπόκτηση τοῦ βιβλίου[2].

Σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς περιπτώσεις —καὶ μὲ μία μόνο ἐξαίρεση— ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ καταστάσεις ποὺ ἀπελπίζουν ὅποιον προσπαθεῖ νὰ φτάσει στὴν πλήρη καταγραφὴ τῶν βιβλίων ποὺ ἔχουν ἐκδοθεῖ μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς. Ὅπως γνωρίζουμε, τὰ βιβλία ποὺ κυκλοφόρησαν μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο δὲν δημοσιεύουν, ὅλα, τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τους[3]· ἐπιπλέον, ἐμφανίζονται, μὲ μεγάλη πυκνότητα, δύο ἀκόμα παραλλαγές: α) οἱ κατάλογοι τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύ-

1. Φίλ. Ἠλιού, «Βιβλία μὲ Συνδρομητές. Ι Τὰ χρόνια τοῦ Διαφωτισμοῦ (1749-1821)», *Ὁ Ἐρανιστής*, τ. 12, 1975, σ. 101-179 [στὴ συνέχεια: *Συνδρομητὲς Ι*].

2. Ἐντάσσεται στὴν παρουσίαση τῶν νέων καταλόγων καὶ μιὰ διαφορετικὴ δημοσίευση καταλόγου συνδρομητῶν ποὺ γνωρίζαμε ἤδη (*1821.1αβ*).

3. Στὸν πίνακα τῶν βιβλίων ποὺ δημοσιεύτηκαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς ἀλλὰ δὲν δημοσιεύουν τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν (πβ. *Συνδρομητὲς Ι*, σ. 107-108), πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ τὰ *Στοιχεῖα Ἠθικῆς* τοῦ Νεόφυτου Βάμβα (Βενετία 1818). Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία Ν. Βάμβα-Ι. Ρώτα, ὁ σχετικὸς κατάλογος στάλθηκε ἀπὸ τὸν συγγραφέα ἀλλὰ δὲν ἔφτασε στὰ χέρια τοῦ τυπογράφου.

ονται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα· β) οἱ δημοσιευόμενοι κατάλογοι δὲν εἶνα. πάντα οἱ ἴδιοι σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς ἴδιας ἔκδοσης[4]. Εἶναι, ἔτσι, δύσκολο νὰ ἀποκτήσουμε τὴ βεβαιότητα ὅτι ἡ ἔρευνα μπορεῖ νὰ ἐξαντλήσει, κάποια στιγμή, ὅλες τὶς δυνατότητες.

Τὸ παράδειγμα τῶν καταλόγων ποὺ παρουσιάζονται ἐδῶ εἶναι χαρακτηριστικό. Τῶν τριῶν ἀπὸ τὰ τέσσερα βιβλία ποὺ ἐμφανίζονται, τώρα, γιὰ πρώτη φορά, στὸν πίνακα τῶν βιβλίων μὲ συνδρομητές, εἶχα ἐξετάσει περισσότερα ἀπὸ ἕνα ἀντίτυπο: χωρὶς ἀποτέλεσμα, ἀφοῦ τὰ ἀντίτυπα ποὺ εἶχα δεῖ τῶν «Στοιχείων Ἀριθμητικῆς καὶ Ἀλγέβρης», στὴ μετάφραση τοῦ Ζήση Κάβρα (Ἰένα 1800)[5], «Τῶν Κωνικῶν Τομῶν» τοῦ ἀββᾶ Καϊλλὲ (Βιέννη 1803)[6] καὶ τῆς παράφρασης τῆς Ἰλιάδας ἀπὸ τὸν Θ. Γαζῆ, στὴν ἔκδοση τοῦ Νικολάου Θησέως (Φλωρεντία 1811-1812)[7] δὲν περιεῖχαν κατάλογο συνδρομητῶν. Μεταγενέστερες ἔρευνες ἔφεραν στὴν ἐπιφάνεια καὶ ἀντίτυπα μὲ συνδρομητές.

Σὲ τέσσερεις ἄλλες περιπτώσεις ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ βιβλία ποὺ ἀναγράφονται στὸν πίνακα ποὺ εἶχα δημοσιέψει. Ἐπισημάνθηκαν, ὅμως, ἀντίτυπα ποὺ περιέχουν διαφορετικούς ἢ συμπληρωματικοὺς καταλόγους. Διαπιστώθηκε, ἔτσι, ὅτι ὁ τρίτος τόμος τῆς «Βίβλου Χρονικῆς» τοῦ Ἰωάννη Στάνου (Βενετία 1767) περιέχει, σὲ ἕνα τμῆμα τῶν ἀντιτύπων του[8], καὶ μετὰ ἀπὸ τὸν «Κατάλογο τῶν Συντρεξάντων μετὰ

---

4. Βλ. *Συνδρομητὲς I*, σ. 106-112. Πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση, ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα, ἀντλημένα ἀπὸ τοὺς καταλόγους συνδρομητῶν σὲ βιβλία ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, παρουσίασε ὁ Λυκοῦργος Ἀγγελόπουλος, «Σχόλια γιὰ τοὺς Συνδρομητὲς τῶν Μουσικῶν Βιβλίων», ἐφ. *Ἱεροψαλτικὰ Νέα*, ΙΔ', φ. 158 (Ἰούλιος 1977), σ. 3 καὶ φ. 159 (Αὔγουστος 1977), σ. 3.

5. Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς· Biblliothèque Nationale (Παρίσι)· βιβλιοθήκη Αἰκ. Κουμαριανοῦ (Ἀθήνα). Ἀντίτυπο μὲ συνδρομητὲς βρίσκεται στὴ Γεννάδειο. Ὁ κατάλογος περιέχεται σὲ ἕνα μονόφυλλο μὲ μικρότερες διαστάσεις ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ βιβλίου· ἔχει ἐπικολληθεῖ ἐκ τῶν ὑστέρων.

6. Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς, Γεννάδειος, Ecole Nationale des Langues Orientales (Παρίσι). Ἀντίτυπο μὲ συνδρομητὲς στὴ βιβλιοθήκη Φ. Ἠλιού.

7. Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς, Γεννάδειος, Σπ. Λοβέρδου, Bibliothèque Nationale (Παρίσι), Βιβλιοθήκη τῆς Σορβόννης (Παρίσι), Μ. Χαριτάτου, Φ. Βλάχου, Φ. Ἠλιού. Ἀντίτυπο μὲ συνδρομητὲς ἐπεσήμανα πρόσφατα στὴ Βιβλιοθήκη Ἀθ. Χατζηδήμου. Ἕνα ἀκόμη βρέθηκε στὸ Ἰάσι ἀπὸ τὸν Ν. Γκαϊντατζῆ· βλ. N. Gaidagis, *Catalogul Cârtilor Grecesti*, Ἰάσι, Biblioteca Centrala Universitaria «M. Eminescu», 1979, σ. 247, ἀρ. 176.

8. Ὅπως ἐκεῖνα ποὺ βρίσκονται στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη τῆς Βενετίας καὶ στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητας τῆς Τεργέστης. Ὀφείλω τὴν ὑπόδειξη τῶν ἀντιτύπων αὐτῶν στὸν Τριαντάφυλλο Σκλαβενίτη.

τὸν Τρίτον τόμον...»[9], ἕνα συμπληρωματικὸ μονόφυλλο, μὲ νέα ὀνόματα συνδρομητῶν, ἀπὸ τὴ Βλαχία. Στὴ Μονὴ Σιμωνόπετρας βρέθηκε[10] ἀντίτυπο τῆς «Σειρᾶς τῶν Πατέρων εἰς τὸν μακάριον Ἰὼβ» (Βενετία 1792), ποὺ περιέχει κατάλογο συνδρομητῶν τελείως διαφορετικὸ ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ δημοσιεύουν τὰ ἀντίτυπα ποὺ εἶχα μπορέσει νὰ δῶ[11]. Στὴν Πανεπιστημιακὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἰασίου ἐπισημάνθηκε[12] ἀντίτυπο τῆς «Οἰκονομίας Πρακτικῆς» τοῦ Δ. Π. Γοβδελᾶ (Βιέννη 1816), στὸ ὁποῖο, μετὰ ἀπὸ τὸν «Κατάλογο τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν» ποὺ γνωρίζαμε ἀπὸ πολλὰ ἀντίτυπα[13], ἔχει προστεθεῖ ἕνα ἀκόμη μονόφυλλο, μὲ νέους συνδρομητές, ἀπὸ τὸ Ἰάσι· ἕνα τμῆμα ἀπὸ αὐτοὺς (13%), ὑπογράφονται καὶ στὸν πρῶτο κατάλογο. Ἡ πιὸ χαρακτηριστικὴ περίπτωση ἐμφανίζεται μὲ τὴν «Ἱστορία συνοπτικὴ τῆς Ἑλλάδος» τοῦ Β. Παπαευθυμίου (Βιέννη 1807). Τὰ ὀκτὼ ἀντίτυπα ποὺ εἶχα ἐξετάσει περιεῖχαν, ὅλα, μόνο τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τῆς Βιέννης. Μεταγενέστερες ἔρευνες ὁδήγησαν στὴν ἐπισήμανση τριῶν ἀντιτύπων ποὺ περιεῖχαν, καὶ αὐτά, τὸν κατάλογο τῆς Βιέννης, ἢ ἕνα τμῆμα του, καὶ σὲ συνέχεια ἀπὸ ἕναν διαφορετικό, συμπληρωματικό, κατάλογο τὸ καθένα[14]. Ἔτσι, στὸ ἀντίτυπο τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Κοζάνης, τὶς σελίδες μὲ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Βιέννης ἀκολουθοῦν δύο νέες σελίδες, μὲ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴν Κλεισούρα, τὴ Σέλιτζα καὶ τὴν Τεργέστη· στὸ ἀντίτυπο τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας (Βουκουρέστι), στὶς σελίδες μὲ τὰ ὀνόματα τῆς Βιέννης προστέθηκαν ἑπτὰ ἀκόμη σελίδες, μὲ ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι, τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὸ Μελένικο. Τέλος, στὸ ἀντίτυπο τῆς Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἰασίου[15], ὁ κατάλογος τῆς Βιέννης συμπληρώνεται μὲ τρεῖς, ἐπιπλέον, σελίδες ποὺ περιέχουν ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ τὸ Ἰάσι. Ἔχουμε, δηλαδή, τέσσερεις διαφορετικὲς ἐκδοχὲς γιὰ τὸν κατάλογο συνδρομητῶν ἑνὸς καὶ μόνον

9. Βλ. *Συνδρομητὲς I*, σ. 118: *1767.1γ*.

10. Ἀπὸ τὸν Παναγιώτη Μιχαηλάρη, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ ἀντιγράψει καὶ νὰ μοῦ ἀνακοινώσει τὸν κατάλογο αὐτόν.

11. Βλ. *Συνδρομητὲς I*, σ. 122: *1792.1*.

12. Ἀπὸ τὸν N. Gaidagis, *Catalogul*, ὅ.π., σ. 408, ἀρ. 105.

13. Βλ. *Συνδρομητὲς I*, σ. 142: *1816.4*.

14. Εὐχαριστῶ θερμὰ τὴν κυρία Cornelia Papacostea - Danielopolu καὶ τὸν κύριο Βασίλειο Σαμπανόπουλο πού, πρόθυμα, μοῦ προμήθευσαν φωτογραφίες τῶν καταλόγων ἀπὸ τὰ ἀντίτυπα τοῦ Βουκουρεστιοῦ καὶ τῆς Κοζάνης.

15. Βλ. N. Gaidagis, *Catalogul*, ὅ.π., σ. 146, ἀρ. 99. Σημειώνω ὅτι, στὸ ἀντίτυπο αὐτό, ὁ κατάλογος τῆς Βιέννης δὲν ἐμφανίζεται πλήρης.

βιβλίου καὶ τίποτε δὲν ἀποκλείει ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλες[16] ποὺ μᾶς διαφεύγουν.

Στὴ συνέχεια παρουσιάζονται οἱ νέοι κατάλογοι συνδρομητῶν. Ἡ τεχνικὴ τῆς παρουσίασης τῶν στοιχείων ποὺ περιέχονται σ' αὐτοὺς εἶναι ἐκείνη ποὺ χρησιμοποιήθηκε στὴν πρώτη παρουσίαση τῶν βιβλίων μὲ συνδρομητὲς τῆς περιόδου τοῦ Διαφωτισμοῦ[17].

1767.1γ[1] Βίβλος Χρονικὴ περιέχουσα τὴν Ἱστορίαν τῆς Βυζαντίδος μεταφρασθεῖσα ... παρὰ Ἰωάννου Στάνου ..., τ. Γ', Βενετία, παρὰ Δημητρίου Θεοδοσίου 1767 (Πβ. Συνδρομητὲς Ι, σ. 118: *1767.1γ*). Συμπληρωματικὸ μονόφυλλο (σ. 5-6 χ.ἀρ.) μὲ νέα ὀνόματα συνδρομητῶν καὶ ἐπιγραφή: *Προσθήκη. Τῶν συντρεξάντων μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Πρώτου καὶ Δευτέρου Τόμου εἰς τὴν ἀπόκτησιν ταύτης τῆς παρούσης Νεοτυπωθείσης Ἱστορίας*[18].

Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογεῖ σὲ κάθε συνδρομητή. Καταγραφὴ τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: «Οἱ Ἐκλαμπρότατοι, καὶ Ἐνδοξότατοι Ἄρχοντες τῆς Βλαχίας» (10)· «Οἱ Πανοσιώτατοι, καὶ Εὐλαβέστατοι Καθηγούμενοι εἰς Βλαχίαν» (5)· «Οἱ Ἐντιμώτατοι, καὶ χρησιμώτατοι πραγματευταὶ εἰς Βλαχίαν» (16). Σύνολο: **31 - 31 - [31]**[19].

1792.1α Νικήτα, μητροπολίτου Ἡρακλείας, Σειρὰ τῶν Πατέρων εἰς τὸν Μακάριον Ἰώβ..., Βενετία 1792, παρὰ Δ. Θεοδοσίου (Πβ. Συνδρομητὲς Ι, σ. 122: *1792.1*). σ. 1-2 χ.ἀ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Ἡ ἁπλοῦν διπλοῦν τεκοῦσα λόγον Διπλὴν τὴν ῥώσιν δόθι τοῖς συνδραμοῦσι* (κατάλογος διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν *1792.1*).

Καταγραφὴ συνδρομητῶν μὲ ἀλφαβητικὴ τάξη. Κατὰ κανόνα δὲν ἀναγράφεται ὁ τόπος διαμονῆς[20]. Σύνολο: **64 - 64 - 132**[21].

---

16. Εἶναι σαφὲς ὅτι σὲ πολλὲς περιπτώσεις ὁ κατάλογος συνδρομητῶν μιᾶς συγκεκριμένης περιοχῆς, ἐντάσσεται μόνο στὰ ἀντίτυπα ποὺ στέλνονται στὴν περιοχὴ αὐτή. Πολλαπλασιάζονται ἔτσι οἱ πιθανότητες νὰ μᾶς διαφεύγουν μικροὶ συμπληρωματικοὶ κατάλογοι.

17. Βλ. *Συνδρομητὲς Ι*, σ. 113-115.

18. Ἡ *Προσθήκη* δὲν περιέχεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου· βλ. *ἐδῶ*, σ. 286-287.

19. Οἱ συνολικοὶ ἀριθμοὶ γιὰ τὴ *Βίβλο Χρονικὴ* ἀνέρχονται, ἔτσι, σέ: 73 - 73 - [73].

20. Ἀπὸ αὐτούς: Ἀθήνα (20-40)· Γανόχωρα (5-12)· Κωνσταντινούπολη (4-13)· Λειβαδιὰ (15-28)· Μυριόφυτο (2-7)· Τεργέστη (2-2).

21. Στὴν πραγματικότητα: 63 - 63 - 131· τὸ ὄνομα ἑνὸς συνδρομητῆ ἐπαναλαμβάνεται καὶ στοὺς δυὸ καταλόγους. Οἱ συνολικοὶ ἀριθμοὶ γιὰ τὸ βιβλίο (*1792.1* + *1792.1α*) εἶναι: 143 - 143 - 278.

1800.3 Στοιχεῖα τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ ἈλγέβRis Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ μεταφρασθέντα... ὑπότινος φιλογενοῦς[22]... Ἰένα, τυπ. τοῦ Φίδλερ, 1800. — 8ο, σ. VIII+500+10 χ.ἀρ.+1φ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 37). — Στὸ τελευταῖο φύλλο, ποὺ ἔχει τυπωθεῖ χωριστά[23]: *Τὰ ὀνόματα τῶν ἐν Βουκουρεστίοις Συνδρομητῶν*[24].

Σύνολο: **47 - 47 - 168**.

1803.2 Τῶν Κωνικῶν Τομῶν Ἀναλυτικὴ Πραγματεία ... παρὰ τοῦ ἀββᾶ Καϊλλέ, Ἐκ δὲ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν τῶν Λατίνων φωνὴν πρότερον μετενεχθεῖσα, μεθερμηνεύθη ἤδη παρὰ... Σπυρίδωνος Ἀσάνους... εἰς τὴν Ἁπλοελληνικήν. Ἐκ δὲ ταύτης εἰς τὴν Ἑλληνίδα ἐπιδιορθωθεῖσα παρὰ Κωνσταντίνου Μιχαήλ[25]... ἐκδίδοται... Ἐπιστασίᾳ ... Ἀνθίμου Γαζῆ, Βιέννη, τύπος Φ.Α. Σχραῖμβλ, 1803[26]. — 8ο, σ. XIV+6 χ.ἀρ.+150+5 πιν. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ ἀρ. 241). — σ. 3-6 χ.ἀρ.: *Ὀνόματα τῶν Φιλογενῶν Συνδρομητῶν εἰς ἔκδοσιν τῆς παρούσης Βίβλου*[27].

Ἀναγραφὴ τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς (3 - 35)[28]· Τζαριτζάνη (24 - 108)[29]· Λιβάδι Ἐλασσῶνος (7 - 26)[30]· Μονὴ Σπαρμοῦ (4 - 11)· Λάρισα (15 - 39)· Τρίκκη (10 - 17)[31]. Σύνολο: **63 - 63 - 246**.

1807.2 Ἱστορία συνοπτικὴ τῆς Ἑλλάδος... μετενεχθεῖσα εἰς τὴν τὴν ἁπλοελληνικὴν διάλεκτον παρὰ Βασιλείου Π:Π: Εὐθυμίου, Βιέννη, Νέα Τυπογραφία, 1807. (Πβ. Συνδρομητὲς Ι, σ. 131: *180 .3*). Οἱ

---

22. Πρόκειται γιὰ τὸν γιατρὸ Ζήση Κάβρα.

23. Δὲν περιέχεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς ἔκδοσης· βλ. *ἐδῶ*, σ. 286.

24. Ὁ κατάλογος διαιρεῖται σὲ τρία μέρη ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ δεύτερο καὶ τὸ τρίτο τιτλοφοροῦνται: «Τῶν ἐκ τοῦ Ἡγεμονικοῦ Γυμνασίου» (3-34)· «Τὰ Ὀνόματα τῶν φιλομούσων Μαθητῶν τοῦ αὐτοῦ Γυμνασίου» (23-48).

25. Πρόκειται γιὰ τὸν Κ. Μ. Κούμα.

26. Τὸ βιβλίο κυκλοφόρησε σὲ 1.000 ἀντίτυπα· βλ. Ἰω. Οἰκονόμος Λαρισσαῖος, *Ἐπιστολαὶ διαφόρων*, Ἀθ. 1964, σ. 81.

27. Ὁ κατάλογος δὲν περιέχεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα· βλ. *ἐδῶ*, σ. 286.

28. Ζητούνι (1-20)· Γαρδίκι (1-15)· Λάρισα (1-10).

29. Αὐτονομεῖται ὁ κατάλογος τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς τῆς Τσαρίτσανης (16 - 32).

30. Στὴν πραγματικότητα: 6 - 22. Στὸν κατάλογο τοῦ Λιβαδιοῦ περιέχεται καὶ ἕνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὸ Ζαρκὸ (1 - 4).

31. Στὴν πραγματικότητα: 9-16. Στὸν κατάλογο τῆς Τρίκκης περιέχεται καὶ ἕνας, τουλάχιστον, συνδρομητὴς ἀπὸ τὸν Κλεινοβὸ (1 - 1).

τρεῖς συμπληρωματικοὶ κατάλογοι ποὺ ἐπισημάνθηκαν[32] παρέχουν τοὺς ἀκόλουθους ἀριθμούς[33]:

1807.2[1] (ἀντίτυπο Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Κοζάνης): τὶς σελίδες τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν τῆς Βιέννης ἀκολουθεῖ ἕνα μονόφυλλο μὲ ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ: Κλεισούρα (10 - 31)· Σέλιτζα (15 - 23)· Τεργέστη (17 - 26). Σύνολο (χωρὶς τὴ Βιέννη): **42 - 42 - 80.**

1807.2[2] (ἀντίτυπο Βιβλιοθήκης τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, Βουκουρέστι): τὶς σελίδες τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν τῆς Βιέννης ἀκολουθοῦν ἑπτὰ σελίδες, χωρὶς ἀρίθμηση, μὲ ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπό: Βουκουρέστι (162-242)[34]· Κωνσταντινούπολη (19 - 46)· Μελένικο (15 - 16 - 15). Σύνολο (χωρὶς τὴ Βιέννη): **196 - 197 - 303.**

1807.2[3] (ἀντίτυπο Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἰασίου[35]): τὶς σελίδες τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν τῆς Βιέννης ἀκολουθοῦν τρεῖς σελίδες, χωρὶς ἀρίθμηση, μὲ ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπό: Ἰάσι (57 - 157). Σύνολο: **57 - 57 - 57.**

Σύνολο προσθηκῶν: **295 - 296 - 540**[36].

1812.4 Ὁμήρου Ἰλιὰς Μετὰ παλαιᾶς παραφράσεως ... τοῦ Θεοδώρου Γαζῆ ... ἐκδιδομένη ... παρὰ Νικολάου Θησέως τοῦ ἐκ τῆς Κύπρου, Φλωρεντία, τυπ. Ν. Κάρλη, τ. Α′ 1811, τ. Β′-Δ′ 1812[37]. (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 664, 722). — τ. Δ′, 1812, σ. 283-285: *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν, ὅσων ἔφθασα λαβεῖν τὰ ὀνόματα*[38].

Καταγραφὴ τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: μὲ ἀλφαβητικὴ τάξη

---

32. Βλ. *ἐδῶ*, σ. 287.

33. Θυμίζω ὅτι ὁ ἀρχικὸς κατάλογος (1807.2) περιέχει μόνο συνδρομητὲς ἀπὸ τὴ Βιέννη: 146 - 153 - 1163.

34. Ὁ κατάλογος διαιρεῖται σὲ τέσσερα μέρη ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ τρία τελευταῖα τιτλοφοροῦνται: «Τῶν ἐκ τοῦ Ἡγεμονικοῦ Γυμνασίου» (3 - 7)· «Τῶν φιλομούσων μαθητῶν τοῦ αὐτοῦ Γυμνασίου» (75 - 105)· «Τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ Μετζοβιτῶν» (27 - 29).

35. Βλ. N. Gaidagis, *Catalogul*, ὅ.π., σ. 146, ἀρ. 99· ὁ κατάλογος ἀναδημοσιεύεται *αὐτ.*, σ. 149-151.

36. Οἱ συνολικοὶ ἀριθμοὶ γιὰ τὴν *Ἱστορία Συνοπτικὴ* τοῦ Β. Παπαευθυμίου ἀνέρχονται, ἔτσι, σέ: 441 - 449 - 1703.

37. Ὁ Νικόλαος Θησεὺς δημοσίευσε, στὴν Φλωρεντία, δύο ἐκκλήσεις γιὰ προεγγραφὴ συνδρομητῶν: τὸ 1809 καὶ στὶς 4 Ἰανουαρίου 1811· καὶ οἱ δύο λανθάνουν. Βλ. *Ἑρμῆς ὁ Λόγιος* 1811, σ. 145 σημ. καὶ 100 - 101· πβ. *Συνδρομητὲς I*, σ. 107, ὅπου τὸ βιβλίο σημειώνεται ἀνάμεσα σὲ ἐκεῖνα ποὺ δημοσιεύτηκαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς χωρὶς νὰ δημοσιεύουν τὸν σχετικὸ κατάλογο· πρέπει νὰ γίνει ἡ σχετικὴ ἐπανόρθωση.

38. Ὁ κατάλογος δὲν δημοσιεύεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου· βλ. *ἐδῶ*, σ. 286.

κατὰ τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα καὶ χωρὶς ἔνδειξη τόπου ἐγγραφῆς (64 - 80)[39]· Λιβόρνο (1-50)· Ἀδριανούπολη[40] [Σχολή, δάσκαλος καὶ μαθητές] (10-10).

Σύνολο: **75 - 75 - 140**.

1815.5 Μιχαὴλ Π. Π. Στεφάνου Παρτζούλα, Γραμματικὴ Γαλλικὴ Θεωρητικὴ καὶ Πρακτική, Ἔκδοσις δευτέρα[41], Βιέννη, Τυπογραφία Ι. Β. Τζβεκίου, 1815. — 8ο, σ. ις′ + 6 - 490 + 6 χ. ἀρ. (Α. ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ - Γ. ΣΙΜΟΣ, «Προσθῆκες», *Ἐρανιστής*, Γ′, 1965, σ. 251, ἀρ. Α396). — σ. 1-6 χ.ἄ.: *Κατάλογος τῶν φιλαγάθων καὶ φιλογάλλων συνδρομητῶν, εἰς τοὺς ὁποίους δώοι Κύριος ὁ τῶν ὅλων θεὸς πλουσίαν καὶ δαψιλὴν ἀμοιβὴν ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ δωρεῶν αἰτίους τῆς ἐκδόσεως τούτου τοῦ πονήματος γενομένους.*

Καταγραφὴ τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βουκουρέστι (198 - 399)· Κράγιοβα (8-29).

Σύνολο: **206 - 206 - 428**[42].

1816.4[1] Δημητρίου Παναγιωτιάδου τοῦ Γοβδελᾶ, Οἰκονομία Πρακτική..., τ. Α′ [καὶ μόνος], Βιέννη, τυπογραφία Σνεῖρερ, 1816 (πβ. Συνδρομητὲς Ι, σ. 142: *1816.4*). Συμπληρωματικὸ μονόφυλλο[43], τιτλοφορημένο: *Κατάλογος τῶν Φιλομούσων Συνδρομητῶν. Οἱ ἐξ Ἰασίου*[44].

Σύνολο: **85 - 88 - 89**[45].

1821.1α[1] Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ... μεταφρασθεῖσα ... παρὰ Γρηγορίου Καλαγάνη, Βιέννη, τυπογραφία Δαβιδοβίκη, τ. Α′,

39. Ἀπὸ αὐτούς: Ἀδριανούπολη (17 - 20)· Βιέννη (10 - 10)· Λιβόρνο (8 - 13).

40. Ἡ σημαντικὴ ἀναλογία συνδρομητῶν ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη θὰ πρέπει νὰ ὀφείλεται στὴν ἄμεση συμμετοχὴ τοῦ Στ. Καραθεοδωρῆ στὴν ἔκδοση τοῦ ἔργου· βλ. Η. Ταντολίδης, *Βίος Στεφάνου Καραθεοδωρῆ*, Κωνσταντινούπολη 1868, σ. 25.

41. Πρόκειται γιὰ τὴν ἔκδοση ποὺ περιέχει, στὶς πρῶτες της σελίδες, ἐγκωμιαστικὴ ἀφιερωτικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Παρτζούλα στὸν Ἀλῆ πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων, γιὰ τὴν ὁποία φαίνεται ὅτι ὁ συγγραφέας εἶχε ἀποδοκιμαστεῖ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους. Τὸ μόνο γνωστὸ ἀντίτυπο στὴ Βιβλιοθήκη Ἀθ. Χατζηδήμου.

42. Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ δὲν πρέπει νὰ ὑπολογίζονται ὡς νέοι: ἀποτελοῦν ἐπανάληψη τοῦ *1814.5* (βλ. *Συνδρομητὲς Ι*, σ. 138). Ἔχουμε, ἐδῶ, τυπικὴ περίπτωση τεχνητοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ : ὁ συγγραφέας χρησιμοποιεῖ ἀντίτυπα τῆς ἔκδοσης τοῦ 1814 στὰ ὁποῖα προσθέτει νέα προμετωπίδα καὶ τὴν ἀφιέρωση στὸν Ἀλῆ. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ δὲν περιλαμβάνω τὰ στοιχεῖα ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὸ *1815.5* στὰ συνολικὰ μεγέθη τῶν συνδρομητῶν.

43. Βλ. N. Gaidagis, *Catalogul*, ὅ.π., σ. 408, ἀρ. 345· ὁ κατάλογος ἀναδημοσιεύεται *αὐτ.*, σ. 412 - 415.

44. Στὸν κανονικὸ κατάλογο ὑπάρχουν, ἐπίσης, συνδρομητὲς ἀπὸ τὸ Ἰάσι (34 - 38)· πβ. *Συνδρομητὲς Ι*, σ. 142: *1816.4*.

45. Στὴν πραγματικότητα: 72 - 75 - 75. Τὰ ὀνόματα 13 συνδρομητῶν γιὰ

1819 [μὲ συνέχεια στὸν τ. Β', 1821]. (πβ. Συνδρομητὲς Ι, σ. 162-163: *1821.1αβ*).

Ἐπισημάνθηκε[46] ἀντίτυπο τοῦ πρώτου τόμου (1819) ποὺ περιέχει ἕνα πρόσθετο δισέλιδο, μὲ ἐπιγραφή: *Κατάλογος τῶν ἐν Ζακύνθῳ φιλοκάλων Συνδρομητῶν, τῶν διὰ προτροπῆς τῆς φιλογενεστάτης καὶ φιλομούσου κυρίας Ροξάνδρας Ἰωάννου Ἀσιμακοπούλου καταγραφέντων*. Πρόκειται, προφανῶς, γιὰ κατάλογο ποὺ ἔφτασε στὰ χέρια τοῦ ἐκδότη ὅταν εἶχε ἤδη ὁλοκληρωθεῖ ἡ ἐκτύπωση τοῦ τόμου, στὸν ὁποῖο πρόσθεσε, τότε, ἕνα ἐπιπλέον φύλλο, μὲ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Ζακύνθου. Ὁ κατάλογος αὐτὸς ἐνσωματώθηκε, ἀργότερα, στὸν συμπληρωματικὸ κατάλογο συνδρομητῶν ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ τέλος τοῦ δεύτερου τόμου τῆς ἔκδοσης (βλ. *Συνδρομητὲς Ι*, σ. 163). Παρότι ἐμφανίζονται διαφορὲς στὴ διατύπωση τῶν ἰδιοτήτων, ὡστόσο τὰ ὀνόματα, καθὼς καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν συνδρομητῶν καὶ τῶν ἀντιτύπων, εἶναι τὰ ἴδια, ἀκριβῶς, καὶ στὶς δύο δημοσιεύσεις τοῦ καταλόγου τῆς Ζακύνθου.

1821 3 Τὰ Βιβλία, τουτέστιν ἡ Θεία Γραφὴ τῆς Παλαιᾶς τε καὶ Καινῆς Διαθήκης ... Ἐξετυπώθη δι' εὐλογίας μὲν τῆς ... Συνόδου πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, παρὰ τῆς κατὰ τὴν Μόσχαν Ἱεροβιβλιακῆς Κοινότητος· διὰ δαπάνης δὲ τῆς ... αὐταδελφότητος Ζωσιμαδῶν. Μόσχα, τυπογρ. Ἁγίας Συνόδου, 1821[47] (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ ἀρ. 1339).

Δὲν δημοσιεύει κατάλογο συνδρομητῶν· ἀπὸ ἐκθέσεις προτεσταντῶν ἱεραποστόλων γνωρίζουμε, πάντως, ὁρισμένους ἀριθμοὺς γιὰ τρεῖς ἑλληνικὲς πόλεις· καὶ στὶς τρεῖς περιπτώσεις παρέχονται συνολικοὶ ἀριθμοὶ καὶ ὄχι τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν: Κυδωνίες (72 - 85)[48]. Χίος (; - 200)[49]· Ζάκυνθος (115 - 322)[50]· Σύνολο: **[187] - [187] - 607**.

14 ἀντίτυπα περιέχονται καὶ στὸν κανονικὸ κατάλογο τοῦ βιβλίου (βλ. τὴν σημ. 44).

46. Στὴ βιβλιοθήκη Ἀθ. Χατζηδήμου.

47. Τὸ βιβλίο τυπώθηκε σὲ 3.000 ἀντίτυπα· βλ. *Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς προόδου τῆς περὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς Ἑταιρίας*, Κέρκυρα [1819], σ. 13.

48. Βλ. «Report made to the Committee of the Malta Bible Society, by the Rev. Mr. Jowett, July 20, 1818», *The Fifteenth Report of the British and Foreign Bible Society*, Λονδίνο 1819, σ. 203. Ὁ Jowett ἐκθέτει τὶς ἐνέργειές του στὶς Κυδωνίες, ὅπου βρίσκεται στὰ τέλη Μαΐου τοῦ 1818: «I proposed general subscription, at a reduced price, to the Greek Bible now printing at Moscow. For this purpose I wrote a short advertisment and gave it to the masters [τῆς Σχολῆς τῶν Κυδωνιῶν]. The following morning, they presented me with a list of seventy - two individuals who apply for eighty copies. There where from the college alone and more might be expected from the merchants». Γιὰ τὴ συνδρομὴ στὶς Κυδωνιὲς βλ. καὶ W. Jowett, *Christian Researches in Mediterranean*, Λονδίνο 1822, σ. 67.

49. Jowett, *Report...*, ὅ.π., σ. 204: «I promoted the subscription to the Greek Bible printing at Moscow, and was desired to procure 200 copies for Scio». Ὁ Jowett βρισκόταν στὴ Χίο τὸν Ἰούνιο τοῦ 1818.

50. Γιὰ τὴ συνδρομὴ στὴ Ζάκυνθο διαθέτουμε δυὸ μαρτυρίες. Ἡ πρώτη

Οἱ ἀριθμοὶ ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τοὺς νέους αὐτοὺς καταλόγους συνδρομητῶν εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

	Συν-δρομὲς	Συν-δρομητὲς	Ἀντίτ. ἔργου	Ἀντίτ. τόμων
Νέοι κατάλογοι				
1800.3	47	47	168	168
1803.2	63	63	246	246
1812.4	75	75	140	560
1815.5*	—	—	—	—
1821.3	187	187	607	607
Σύνολο	*372*	*372*	*1.161*	*1.581*
Συμπληρωματικοὶ κατάλογοι				
1767.1γ[1]	31	31	31	186
1792.1α	63	63	131	131
1807.2	295	296	540	540
1816.4[1]	72	75	75	75
1821.1α[1]**	—	—	—	—
Σύνολο	*461*	*465*	*777*	*932*
Γενικὸ Σύνολο	833	837	1.938	2.513

*Οἱ ἀριθμοὶ τοῦ 1815.5 δὲν ἀθροίζονται. Ἀποτελοῦν ἐπανάληψη τοῦ 1814.5.
**Οἱ ἀριθμοὶ τοῦ 1821.α[1] δὲν ἀθροίζονται. Ἐπαναλαμβάνονται στὸ 1821.1β.

Στοὺς συνολικοὺς ἀριθμοὺς ποὺ ἔχουν δημοσιευτεῖ στὸ *Συνδρομητὲς I* πρέπει νὰ γίνουν ὁρισμένες τροποποιήσεις, πρὶν προσθέσουμε σ' αὐτοὺς τοὺς νέους ἀριθμοὺς ποὺ σημειώθηκαν πιὸ πάνω:

α. Δύο ἀντιγραφικὰ λάθη στὴ στήλη ὅπου παρουσιάζονται οἱ τόμοι τῶν βιβλίων μὲ συνδρομητὲς[51] (ὁ «Νέος Ἐρωτόκριτος» [1818.7]

προέρχεται ἀπὸ τὸν Jowett (*ὅ.π.*, σ. 206) ποὺ βρισκόταν ἐκεῖ στὰ τέλη Ἰουνίου 1818: «On propesed at Zante a subscription to the Moscow Greek Bible. I found my self anticipated; beign informed that names had been sent to Moscow for fifty or sixty copies». Ἡ δεύτερη ἀπὸ τὸν R. Pinckerton· σὲ ἔκθεση του ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο (4 Αὐγούστου 1819), ἀναφέρεται σὲ συνάντησή του μὲ τὸν ρῶσο πρόξενο: «he showed me a list of the names of 115 persons who had subscribed for 322 copies of the Modern Greek Testament, which has been ordered from the Theodosian Bible Society»· βλ. *The Sixteenth Report of the British and Foreign Bible Society*, Λονδίνο 1820, σ. 12.

51. *Συνδρομητὲς I*, σ. 165-168, στήλη 5.

κυκλοφόρησε σὲ 2 καὶ ὄχι σὲ 3 τόμους· ὁ «Κῆπος Χαρίτων» [1819.12], σέ 1 καὶ ὄχι σὲ 3) ὁδήγησαν σὲ λάθος ἀποτέλεσμα τὸν πολλαπλασιασμὸ ἀντίτυπα × τόμοι: οἱ σχετικοὶ ἀριθμοὶ[52] πρέπει νὰ διορθωθοῦν σὲ 480 (καὶ ὄχι 720) γιὰ τὸ 1818.7 καὶ σὲ 987 (καὶ ὄχι 2961) γιὰ τὸ 1819.12.

β. Ἀπὸ τοὺς πίνακες τοῦ *Συνδρομητὲς I* πρέπει νὰ διαγραφοῦν δύο βιβλία (οἱ «Λόγοι Ἠθικοὶ» τοῦ Ἰωάσαφ Κορνήλιου, τ. Α′ καὶ Β′ = 1788.4· καὶ ἡ «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος» τοῦ Γόλδσμιθ, τ. Α′ καὶ Β′ = 1806.3). Συστηματικότεροι ἔλεγχοι ἔδειξαν ὅτι τὰ βιβλία αὐτὰ δὲν δημοσιεύουν κατάλογο συνδρομητῶν[53].

Συνυπολογίζοντας τὶς ἀφαιρέσεις ποὺ ἐπιβάλλουν αὐτὲς οἱ τροποποιήσεις καὶ τὶς προσθῆκες ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τοὺς νέους καταλόγους ποὺ παρουσιάστηκαν στὶς προηγούμενες σελίδες ἔχουμε, γιὰ τὴν περίοδο 1749-1821, τοὺς ἀκόλουθους συνολικοὺς ἀριθμούς:

Γνωστὰ βιβλία μὲ συνδρομητές: 107(+2[54]), σὲ 237 τόμους.

Συνδρομὲς:	23.542	Συνδρομητὲς	23.682
Ἀντίτυπα:	48.779	Ἀντίτυπα τόμων:	117.333

Στὸν ἑπόμενο πίνακα παρουσιάζονται οἱ ἀριθμοὶ γιὰ τὴ γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν συνδρομητῶν, ὅπως διαμορφώνονται μὲ τὶς προσθῆκες ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τοὺς νέους καταλόγους. Στὸν πίνακα περιέχονται, φυσικά, μόνο οἱ πόλεις τῶν ὁποίων οἱ ἀριθμοὶ τροποποιοῦνται[55]: πρέπει νὰ ἀντικαταστήσουν τὶς ἀντίστοιχες ἀναγραφὲς τοῦ

52. *αὐτ.*, σ. 168, στ. 5: *1818.7* καὶ σ. 169, στ. 5: *1819.12*.

53. Στὴν περίπτωση τοῦ *1806.3* τὸ λάθος προῆλθε ἀπὸ ἐσφαλμένη φωτογράφηση καταλόγου συνδρομητῶν ποὺ βρισκόταν στὸ τέλος ἑνὸς σύμμεικτου τόμου ποὺ συγκέντρωνε τὴν *Ἱστορία* τοῦ Goldsmith καὶ τὸν *Ἑλληνικὸ Καθρέπτη* τοῦ Δ. Ἀλεξανδρίδη. Οἱ συνδρομητὲς ἀνῆκαν στὸ δεύτερο βιβλίο (=*1806.4*). Τὸ *1788.4* τὸ εἶχα ἐντάξει μὲ ἐπιφυλάξεις στὸν πίνακα τοῦ *Συνδρομητὲς I* (βλ. στὴ σ. 121 σημ. 69), στηριγμένος σὲ ἐνδείξεις ποὺ παρεῖχε ἄλλος ἐρευνητής· τὰ 5 ἀντίτυπα ποὺ εἶχα δεῖ δὲν περιεῖχαν κατάλογο συνδρομητῶν. Ὁ ἔλεγχος καὶ ἄλλων ἀντίτυπων πείθει ὅτι καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ ὑπῆρξε ἕνα μπέρδεμα ὀφειλόμενο στὴ συρτάχωση διαφορετικῶν ἐντύπων: τῶν *Λόγων* τοῦ Ι. Κορνήλιου μὲ τὸ *Ἐγχειρίδιον Ρητορικὸν* τοῦ ἴδιου συγγραφέα (*1788.1*). Ὀφείλω τὶς διορθώσεις αὐτὲς σὲ ὑποδείξεις τοῦ Τριαντάφυλλου Σκλαβενίτη. Θέλω νὰ τὸν εὐχαριστήσω καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτή, γιὰ τὴν προθυμία μὲ τὴν ὁποία μοῦ ἀνακοίνωσε καὶ αὐτὰ καὶ ὅσα ἄλλα πορίσματα τῶν ἐρευνῶν του θεώρησε, ἀνοιχτόκαρδα πάντα, ὅτι μποροῦσαν νὰ βοηθήσουν τὶς ζητήσεις μου γιὰ τοὺς συνδρομητές.

54. 2: βιβλία ποὺ τελικὰ δὲν κυκλοφόρησαν ἀλλὰ τῶν ὁποίων γνωρίζουμε ἕνα τμῆμα τῶν συνδρομητῶν.

55. Ἐντάσσω καὶ τὶς τροποποιήσεις ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἀφαίρεση

πίνακα τῶν τόπων διαμονῆς τοῦ κοινοῦ τῶν συνδρομητῶν πού δημοσιεύεται στὸ *Συνδρομητὲς Ι*[56].

ΤΟΠΟΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

	Νέοι κατάλογοι				Συνδρομητὲς Ι				Σύνολο			
	α	β	γ	δ	α	β	γ	δ	α	β	γ	δ
Ἀδριανούπολη	1	27	27	30	7	79	80	117	8	106	107	147
Ἀθήνα	—	20	20	40	5	94	94	180	5	114	114	220
Βιέννη —	1	30	35	715	55	2399	2437	7495	55	2379	2412	6790
Βιέννη +	1	10	10	10								
Βουκουρέστι	2	209	209	410	41	2367	2378	4235	43	2576	2587	4645
Γανόχωρα	1	5	12	12	—	—	—	—	1	5	12	12
Γαρδίκι	1	1	1	15	1	1	1	2	2	2	2	17
Ζάκυνθος	1	115	115	322	9	464	464	519	10	579	579	841
Ζαρκὸς	1	1	1	4	1	1	1	1	2	2	2	5
Ζητούνι	1	1	1	20	3	3	3	10	4	4	4	30
Ἰάσι	1	129	132	232	34	1634	1650	3108	35	1766	1782	3340
Κλεινοβὸς	1	1	1	1	2	7	7	7	3	8	8	8
Κλεισούρα	1	10	10	31	—	—	—	—	1	10	10	31
Κυδωνίες	1	72	72	85	18	865	868	1148	19	937	940	1233
Κωνσταντινούπολη —	1	11	11	122	52	2959	2964	5971	52	2971	2978	5908
Κωνσταντινούπολη +	1	23	23	59								
Λάρισα	1	16	16	49	8	52	52	164	9	68	68	213
Λειβαδιὰ	1	15	15	28	2	28	28	29	3	43	43	57
Λιβάδι	1	6	6	22	—	—	—	—	1	6	6	22
Λιβόρνο	1	9	9	63	14	232	233	511	15	241	242	574
Μελένικο	1	15	16	15	7	49	49	60	8	64	65	75
Μονὴ Σπαρμοῦ	1	4	4	11	4	10	10	28	5	14	14	39
Μυριόφυτο	1	2	2	7	1	1	1	1	2	3	3	8
Σέλιτζα	1	15	15	23	—	—	—	—	1	15	15	23
Τεργέστη	1	19	19	28	31	844	847	1425	32	863	866	1453
Τρίκκαλα Θεσσαλίας	1	9	9	16	7	15	15	34	8	24	24	50
Τσαρίτσανη	1	24	24	108	7	66	66	182	8	90	90	290
Χίος	1	;	;	200	17	826	826	1027	18	826	826	1227
Βλαχία	1	31	31	31	2	181	181	248	3	212	212	279
Ἄγνωστη πόλη	—	44	44	66	—	756	757	1108	—	800	801	1174

α Συχνότητα παρουσίας τῆς πόλης στοὺς καταλόγους συνδρομητῶν.
β Συνδρομές. *γ* Συνδρομητές. *δ* Ἀντίτυπα.

Φίλιππος Ἡλιού

τοῦ *1806.3* (βλ. πιὸ πάνω, σ. 294): Βιέννη: μεῖον 30 - 35 - 715· Κωνσταντινούπολη: μεῖον 11 - 11 - 122. Γιὰ τὸ *1788.4*, πού ἐπίσης ἀφαιρεῖται, δὲν διαθέταμε στοιχεῖα γεωγραφικῆς κατανομῆς.

56. σ. 170-179.